

Ponència: Creadors avaluant creadors: noves formes de producció, noves formes d'avaluació.

Autor: Pep Dardanyà, Can Xalant

Taula rodona 2: "Com avaluem la creativitat?"

1. Sinopsis d'un projecte.

Can Xalant, Centre de Creació i Pensament Contemporani de Mataró, és un espai dedicat a la investigació, desenvolupament i innovació en l'àmbit de les arts visuals fruit d'un conveni entre l'Ajuntament de Mataró i l'Entitat Autònoma de Difusió Cultural de la Generalitat de Catalunya.

El concepte Laboratori, és el que millor defineix el projecte. Un espai on la experimentació apareix com part fonamental dels processos creatius de qualsevol índole. **El concepte de Creació** amb el que treballem és aquell que fa referència a un **procés complex que va de la investigació fins la difusió passant per la producció, formació i documentació**. La forma d'entendre aquests dos conceptes **determinarà els models** de gestió, selecció i avaluació.

Tots els programes que es desenvolupen estan encaminats a **donar servei als artistes** visuals per que puguin produir amb garanties els seus propis projectes. Al mateix temps es programen activitats complementàries amb la intenció de relacionar aquests processos de producció amb el **context general de producció cultural i del pensament contemporani**.

El centre de producció, no sols existeix com a recurs tecnològic, com a contenidor neutre o com a espai buit a l'ús i dependent del continguts que aporta l'artista, sinó que es desenvolupa segons una dimensió discursiva. Aquesta és evident en el moment en el qual el centre es presenta com un servei públic i ofereix recursos, així com quan assumeix de forma total o parcial els processos d'intermediació que es requereixen portar a terme amb una producció artística.

Part important de la eficàcia de Can Xalant resideix en la capacitat de incorporar al projecte **diferents agents**: artistes, comissaris i gestors. Entre tots es configura un model transversal i híbrid.

2. Un context adequat

Un projecte d'aquestes característiques és possible dins del **context adequat** que s'ha configurat durant els darrers vint anys a Espanya i, especialment, a Catalunya. Aquest context és el resultat de la construcció de gran nombre **d'espais expositius** i de la consolidació de la **Associació d'Artistes Visuals de Catalunya** no sols com organisme de representació del sector sinó també com intermediari polític i com plataforma de pressió y exigència d'infraestructures pel sector. També és possible gràcies al **compromís de molts**

artistes amb el context soci polític i a la organització i participació directa del col·lectiu, tant en les polítiques culturals com en les indústries culturals. Aquest compromís suposa la formació d'un gran nombre **d'associacions independents i autogestionades**, la intenció de les quals és organitzar activitats i accions fora dels espais tradicionals de l'art.

3. Canvi de rol de l'artista

Aquest context propici adequat no hagués estat possible sense un canvi de rol de l'artista. El concepte artista està definit actualment més per un **compendi d'activitats, pràctiques i expectatives al voltant del seu treball que per la elaboració clàssica d'obres denominades artístiques. La hibridació de tècniques ha portat també la hibridació de practiques**, posant en qüestió la definició d'artista tal i com es coneixia fins fa unes quantes dècades. Definicions com precarietat, supervivència, segueixen sent, malgrat a la ampliació del parc museístic estatal, el taló d'Aquiles de la normalització de la seva practica professional.

Aquestes transformacions s'evidencien en las definicions que fan de l'**artista "com si"** utilitzat per Octavi Rofes i el d'**artista. etc.**, utilitzat per l'artista brasiler Ricardo Bausman.

L'artista "com si" segons Rofes és aquell que construeix el seu treball a partir de la apropiació o adopció de metodologies i estratègies pertanyents a altres disciplines no artístiques. Diu així:
¹*"Des de la practica artística "com si antropòleg" ha estat, en la darrera dècada, un dels elements característics de la definició dels àmbits, els procediments i les estratègies de construcció de la imatge pública del mon de l'art. El paper "d'antropòleg" es pot afegir a d'altres nombrosos "com si" d'artista que semblen evidenciar una recurrent forma de disconformitat del productor d'art amb l'estatus que se li assigna en l'Occident modern. O, millor dit: els reiterats "com si" dilueixen les fronteres del nomenat estatus substituint la seva definició per un joc de semblances familiars en expansió: si "l'artista" pot adoptar els trets, o les maneres, del "poeta", del "reformador", de "l'enginyer", del "medium", de "l'agitador", del "shaman", a més del "d'antropòleg", "urbanista" i molts d'altres, és perquè la categoria "artista" té entre les seves especificitats la de gaudir d'una relativa laxitud en la seva regulació social que permet aquesta tendència al desplaçament i a produir un cert efecte de ventriloquia professional".* A partir d'aquesta definició, podríem definir aquesta estratègia com un **Ready Made metodològic**.

Al mateix temps durant els darrers anys, han sorgit iniciatives d'artistes que es reuneixen amb el compromís d'assumir responsabilitats col·lectives sobre la comunitat cultural. L'absència d'espais dedicats a l'art que poguessin contenir les seves produccions i interessos ha fet que molts d'ells prenguin la decisió de generar nous contextos d'exhibició, de perfeccionament o de comercialització. Llocs pel desenvolupament de propostes curatorials, residències d'artistes o

¹ Rofes, Octavi "Contenedores rituales y públicos imaginarios", MDE, 2007.

museus, entre d'altres amb la intenció d'expandir el seu camp d'acció com una estratègia bàsicament de supervivència.

Ricardo Bausman escriu: ²"*Quan un artista és un artista de temps complert, el podríem nomenar artista-artista, quan l'artista qüestiona la naturalesa i funció del seu rol, podríem dir que és un artista, etc.*". Per tant, podem imaginar diverses categories: artista-curador, artista-escriptor, artista-activista, artista-productor, artista-agent, artista-teòric, artista-terapeuta, artista-docent, artista-químic, etc.

Es a dir, un artista que no sols desenvolupa un rol social a través de la seva obra, sinó també amb el seu fer, lligat a altres experiències, tal com la gestió, la docència, la curaduria, la producció teòrica, etc.

Aquesta característica es troba molt estesa en els artistes visuals actuals provoca que **molts d'ells es vegin involucrats en processos de selecció i avaluació de projectes d'altres artistes**, una situació que s'ha de normalitzar definitivament.

4. Noves formes de producció.

L'aparició i utilització de noves eines de producció i difusió, amb Internet al davant d'una transformació social d'abast encara insospitat, ha portat la possibilitat de generar plataformes actives manejades amb pressupostos mínims per equips reduïts, quan no pel esforç d'una única persona. Les seves accions deriven tant de la inconformitat davant de la inoperància contrastada de determinades institucions públiques i privades de donar solucions ajustades a demandes concretes, com de la voluntat personal de generar noves vies de comunicació social i artística. Moltes d'aquestes plataformes generades en l'àmbit artístic s'han creat i es mantenen pel empenyament d'artistes inconformistes.

Avui en dia, l'ofici d'artista es troba en un moment d'evident **hibridació de tècniques i practiques artístiques**. L'artista s'adapta a aquestes i a l'entramat que conformen mercat, crítica i institucions artístiques com elements inseparables de la activitat creativa en les actuals indústries culturals. Aquesta adaptació passa pels processos de producció i difusió que els artistes proposen com activitat paral·lela al seus quefer artístic i que esdevenen, en alguns casos, maneres alternatives a les usuals.

Els artistes ja no es defineixen per les tècniques que utilitzen per desenvolupar les seves propostes estètiques, com pintors, escultors o fotògrafs, sinó que utilitzen aquestes tècniques com a mitjà per transferir les seves propostes de treball.

Així, actualment la majoria d'artistes recorren a la utilització de diferents tècniques en funció de cada projecte. Tot això suposa una dificultat afegida per avaluar aquestes propostes.

² Bausman, Ricardo "Amo los artistas etc.", Documenta12, Kassel, 2007.

Un centre de les característiques de Can Xalant ha de tenir present aquests canvis en els models de producció i generar **estratègies lo suficientment versàtils** com per encaixar en els seus programes les diferents demandes sorgides dels constants canvis.

5. Estratègies de selecció i avaluació dels processos de producció.

Davant d'un context com el descrit, un centre com Can Xalant necessita un model de gestió idoni i, sobre tot, estratègies de selecció i avaluació sensibles a aquest context. Mètodes transparents que contemplin la complexitat de tots els plantejament i de les propostes de servei que es plantegen.

Per la selecció de les propostes es fonamental generar equips híbrids i transversals formats tant per artistes com per curadors i gestors amb l'objectiu de poder detectar tots els matisos d'una proposta de treball que es planteja des de les premisses anteriorment descrites. Tenint present el concepte de creació com un procés complex i no sols com un resultat, no és suficient presentar una proposta que es basi exclusivament en una bona idea. **En la proposta es deu exigir garanties de viabilitat**, per tant, garanties de producció i de formalització i capacitat de gestió d'aquesta idea. Capacitats, aquestes, que deuran ser analitzades per persones amb experiència en processos similars. **Els equips de selecció hauran de ser públics** per que els artistes que vulguin presentar-se a les convocatòries puguin donar l'enfoc que creguin oportú a la proposta en funció de l'equip de selecció.

Per l'**avaluació** de les propostes seleccionades s'ha de fer un **seguiment de tot el procés**, no sols dels resultats finals ja que sense entendre el procés possiblement la interpretació dels resultats sigui esbiaixada. És fonamental en la difusió d'aquest tipus de propostes que el propi artista tingui la possibilitat d'explicar el procés com a part de la difusió i de la exposició, i **organitzar presentacions públiques** amb aquesta intenció. Evidentment, aquestes presentacions seran importants per l'avaluació final però també ho serà per generar debat sobre els processos, mètodes i estratègies utilitzades pels artistes per generar reflexió i coneixement sobre el nostre entorn y **fer visible la importància que el treball desenvolupat per ells té en l'actual debat del pensament contemporani.**